

Pomoc społeczna w województwie dolnośląskim w 2018 r.

Pomoc społeczna jest instrumentem polityki społecznej państwa, której celem nadrzędnym, w myśl ustawy o pomocy społecznej¹, jest wspieranie osób i rodzin w trudnych sytuacjach życiowych, z którymi nie są one w stanie poradzić sobie samodzielnie wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Wsparcie, kierowane wobec osób i rodzin będących w szczególnej sytuacji życiowej, jest bez wątpienia jednym z ważniejszych, jeśli nie najważniejszym tematem prowadzonego dyskursu o pomocy społecznej. Podejmowanie działań zmierzających do: usamodzielnienia beneficjentów pomocy społecznej, zaspokojenia ich podstawowych i niezbędnych potrzeb umożliwiających życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, wyrównanie nadmiernych różnicowań społecznych, to zadania pomocy społecznej. Skutkiem działań pomocy społecznej powinno być eliminowanie wykluczenia społecznego, a rzecz inkluzji społecznej.

Wiedza o problemach społecznych stanowi podstawę do ustalenia hierarchii potrzeb, które powinny zostać zaspokojone w pierwszej kolejności by poprawić warunki i jakość życia osób należących do grup wykluczonych społecznie. Pozwala ona także na określenie kierunków działań strategicznych zmierzających do rozwoju systemu pomocy społecznej, a w efekcie do integracji społecznej. By stopień realizacji postawionych celów polityki społecznej był możliwy, niezbędna jest wnikliwa ocena sytuacji osób będących w trudnej sytuacji życiowej.

Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej²

2,6%

Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w woj. dolnośląskim w 2018 r.

W 2018 r. ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 58,1 tys. rodzin, w tym 18,8 tys. na wsi. W skali roku liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zmniejszyła się o 8,7%. Z kolei, liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie wyniosła 75,0 tys., tj. mniej o 9,9% niż w 2017 r. Odsetek osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ukształtował się na poziomie 2,6% (wobec 2,9% w 2017 r. i 3,4% w Polsce w 2018 r.).

W 2018 r. najczęstszym powodem korzystania z pomocy społecznej w województwie dolnośląskim, ale także w innych województwach, było ubóstwo. Pomocą z tego tytułu objęto 59,9 tys. osób mieszkających w rodzinach korzystających ze wsparcia, co stanowiło 5,6% w skali kraju. Na dalszych miejscach w tej hierarchii znajdowały się m.in.: bezrobocie (48,8 tys. osób), długotrwała lub ciężka choroba (44,2 tys. osób), niepełnosprawność (37,5 tys. osób) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (29,3 tys. osób). Z kolei, ze wsparcia systemu pomocy społecznej udzielonego ze względu na uzależnienia, które stanowią wciąż aktualny i poważny problem społeczny współczesnego świata, o negatywnych skutkach, skorzystało 8,5 tys. osób, z tego 7,5 tys. w związku z alkoholizmem, a pozostałe 1 tys. osób – w związku z narkomanią.

W porównaniu do 2017 r. zmniejszyła się liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z powodu m.in.: bezrobocia (o 19,4%), ubóstwa (o 18,8%), alkoholizmu (o 9,7%), niepełnosprawności (o 8,9%), trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego (o 7,2%), bezdomności (o 6,0%), długotrwałej lub ciężkiej choroby (o 5,6%), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (o 2,0%). Zwiększyła się natomiast liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ze względu na narkomanię (wzrost o 21,6%) oraz przemoc w rodzinie (wzrost o 3,5%).

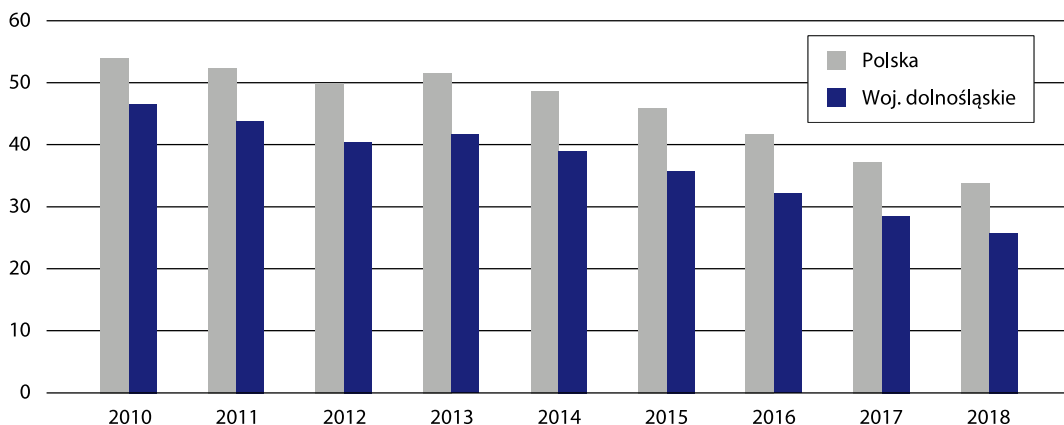
Najczęstszym powodem korzystania ze wsparcia pomocy społecznej jest ubóstwo

W 2018 r. w woj. dolnośląskim blisko 60 tys. osób skorzystało ze wsparcia udzielonego ze względu na ubóstwo

¹ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2004 Nr 64 poz. 593 art. 2, 3).

² Dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, sprawozdanie MRPiPS-03-R.

Wykres 1. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na 1000 ludności

Źródło: dane Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Odsetek osób, które otrzymywały wsparcie z tytułu ubóstwa, jest ważnym wyznacznikiem sytuacji społecznej w regionie. W 2018 r. na 1000 mieszkańców woj. dolnośląskiego wsparcie z pomocy społecznej spowodowane ubóstwem w rodzinie otrzymało 21 osób (wobec 25 w 2017 r.). Dla porównania, w 2018 r. w kraju na 1000 mieszkańców, wsparcie z systemu pomocy społecznej ze względu na ubóstwo w rodzinie otrzymało 28 osób (wobec 34 osoby rok wcześniej).

Zjawisko ubóstwa jest przyczyną wielu negatywnych skutków. Niskie dochody w rodzinie, niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych powoduje m.in. spychanie tych osób na peryferie życia społecznego, pogorszenie ich stanu zdrowia, wycofanie z życia kulturalnego, edukacyjnego, publicznego na równych prawach z innymi. To tylko wybrane skutki tego zjawiska, które niezdiagnozowane i nie objęte wsparciem pomocy społecznej mogą spowodować jeszcze większe problemy społeczne w przyszłości. Nagromadzenie problemów wynikających z ubóstwa sprzyja procesom utrwalania, a nawet społecznego dziedziczenia tych negatywnych zjawisk.

W systemie pomocy społecznej niezwykle ważne są usługi i instrumenty wspierające funkcje opiekuńcze i wychowawcze osób i rodzin w czasie trwania sytuacji kryzysowych. Poniżej przedstawiono wybrane informacje o liczbie i strukturze placówek stacjonarnej pomocy społecznej, instytucjonalnej pieczy zastępczej i placówek wsparcia dziennego oraz o zbiorowości osób korzystających z tych form wsparcia³.

Placówki stacjonarnej pomocy społecznej

Pomoc Państwa ukierunkowana jest na pomoc osobom i rodzinom, które samodzielnie nie są w stanie przezwyciężyć trudności życiowych. Zakłady pomocy społecznej świadczą na poziomie obowiązującego standardu usługi m.in. bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne osobom wymagającym opieki z powodu wieku, choroby czy niepełnosprawności. Zakłady, w zależności od tego dla kogo są przeznaczone, dzielą się na domy dla osób: w podeszłym wieku, przewlekłe somatycznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie oraz fizycznie, przewlekłe psychicznie chorych, bezdomnych, uzależnionych od alkoholu, z małoletnimi dziećmi czy kobiet w ciąży.

Wskaźnik wzrostu liczby placówek stacjonarnej pomocy społecznej r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 115 placówek stacjonarnej pomocy społecznej, które dysponowały 8,4 tys. miejsc, przebywało w nich 8,1 tys. mieszkańców. Liczba placówek stacjonarnej pomocy społecznej w porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 8,5%, liczba miejsc w tych placówkach o 0,9%, a mieszkańców o 4,7%.

W 2018 r. na 1000 mieszkańców woj. dolnośląskiego wsparcie z pomocy społecznej spowodowane ubóstwem w rodzinie otrzymało 21 osób

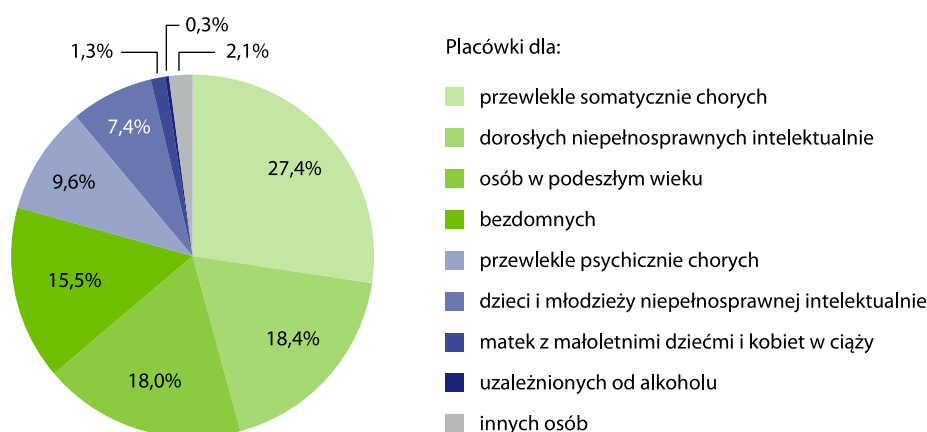
³ Niniejsze informacje zbierane są w ramach sprawozdawczości Głównego Urzędu Statystycznego: instytucjonalna piecza zastępcza oraz placówki wsparcia dziennego (formularz PS-01), placówki stacjonarnej pomocy społecznej (formularz PS-03).

Na terenie woj. dolnośląskiego na koniec 2018 r. działało 115 placówek stacjonarnych pomocy społecznej (tj. 6,3% placówek działających w Polsce) i w porównaniu z 2017 r. odnotowano ich więcej o 9 zakładów. Najwięcej placówek było w mieście Wrocławiu oraz w powiecie kłodzkim odpowiednio 22 i 12. Biorąc pod uwagę rodzaj usług, najczęściej w województwie funkcjonowało placówek świadczących usługi opiekuńcze dla osób w podeszłym wieku, których w 2018 r. było 35, tj. o 8 placówek więcej niż w 2017 r. W województwie stosunkowo dużo było również placówek dla osób przewlekle somatycznie chorych (25 wobec 26 w 2017 r.), bezdomnych (22 wobec 21) oraz dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie (15, tyle samo co w 2017 r.).

Placówki stacjonarne pomocy społecznej działające na terenie województwa na koniec 2018 r. oferowały 8,4 tys. miejsc dla pensjonariuszy. W skali roku liczba ta zwiększyła się o 77 miejsc, tj. o 0,9%.

Wykres 2. Struktura mieszkańców placówek stacjonarnych pomocy społecznej według typu placówek w 2018 r.

Stan w dniu 31 XII

W końcu 2018 r. w placówkach przebywało łącznie 8,1 tys. pensjonariuszy (z czego ponad połowę (52,2%) stanowili mężczyźni). Ogólna liczba mieszkańców w stosunku do 2017 r. zwiększyła się o 4,7%. Biorąc pod uwagę typ placówek, najczęściej mieszkańców odnotowano w placówkach dla osób przewlekle somatycznie chorych (Wykres 2). Wśród mieszkańców domów i zakładów stacjonarnych pomocy społecznej blisko 60% pensjonariuszy stanowiły osoby w wieku 60 lat i więcej. Z kolei, dzieci i młodzież do 18 roku życia stanowiły zaledwie 4% ogółu mieszkańców.

Na koniec 2018 r. w województwie dolnośląskim na umieszczenie w placówkach stacjonarnych pomocy społecznej oczekiwało 686 osób, podczas gdy rok wcześniej 738 osób.

Zdecydowana większość pensjonariuszy placówek stacjonarnych pomocy społecznej przynajmniej w części partycypowała w finansowaniu swojego pobytu w zakładzie. Odsetek mieszkańców, którzy uiszczali opłatę, przynajmniej w części, za pobyt z dochodów własnych (np. własnej emerytury, renty, zasiłku stałego) zmniejszył się w skali roku z 82,7% w końcu 2017 r. do 81,5% na koniec 2018 r. Ponadto w końcu 2018 r. 4,7% podopiecznych zakładów stacjonarnych pomocy społecznej opłacała pobyt w pełnej wysokości (wobec 3,3% w końcu 2017 r.). Wśród mieszkańców zakładów były również osoby zwolnione z odpłatności; w końcu 2018 r. były 102 takie osoby wobec 114 osób w końcu 2017 r.

Przeciętny pobyt pensjonariusza w placówkach stacjonarnych pomocy społecznej wyniósł 211 dni.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza, sprawowana w formie placówek opiekuńczo-wychowawczych, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej czy interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego (w woj. dolnośląskim nie działają regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne), zapewnia opiekę dzieciom m.in. pozbawionym całkowitej lub częściowej opieki rodzicielskiej, wymagającym specjalistycznej opieki i rehabilitacji czy oczekującym na przysposobienie w rodzinnej pieczy zastępczej.

W końcu 2018 r. m.in. w związku z obserwowanymi zmianami demograficznymi wśród placówek stacjonarnych pomocy społecznej najwięcej było zakładów przeznaczonych dla osób w podeszłym wieku

Osoby w wieku 60 lat i więcej stanowiły prawie 60% ogółu mieszkańców stacjonarnych pomocy społecznej

Tylko 1,3% pensjonariuszy zwolnionych było z odpłatności za pobyt w placówkach stacjonarnych pomocy społecznej

↓ 3,6%

Wskaźnik spadku liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 135 placówek opiekuńczo-wychowawczych (wobec 140 rok wcześniej), które dysponowały 2,0 tys. miejsc, a przebywało w nich 1,8 tys. mieszkańców. W porównaniu z 2017 r. zwiększyła się o 0,9% liczba miejsc w tych placówkach, przy jednoczesnym spadku ich wychowanków o 0,6%.

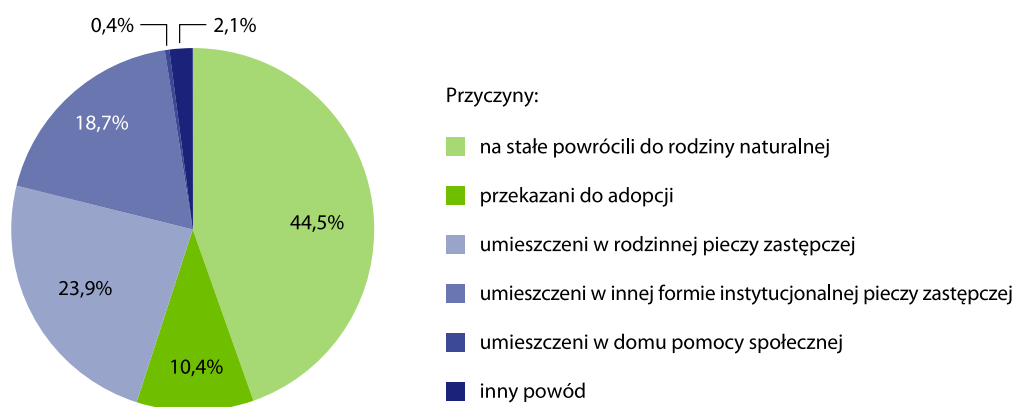
Na koniec 2018 r. w woj. dolnośląskim funkcjonowało 11,6% ogółu placówek opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych w kraju. Najwięcej znajdowało się w mieście Wrocławiu (33) i Wałbrzychu (12) oraz powiecie kłodzkim (15). Biorąc pod uwagę rodzaj placówek najczęściej w woj. dolnośląskim odnotowano placówek typu socjalizacyjnego, a następnie rodzinnego. Na koniec 2018 r. stanowiły one odpowiednio 62,2% i 20,0% wszystkich placówek opiekuńczo-wychowawczych w województwie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze w końcu 2018 r. dysponowały łącznie 2,0 tys. miejsc dla podopiecznych, w tym najczęściej ich było w placówkach typu socjalizacyjnego – 1,3 tys., a we wspomnianych wyżej placówkach typu rodzinnego, odnotowano tylko 188 miejsc. W relacji do 2017 r. ogólna liczba miejsc zwiększyła się o 17, w tym w placówkach socjalizacyjnych zmniejszyła się o 7.

W placówkach opiekuńczo-wychowawczych zlokalizowanych w woj. dolnośląskim w końcu 2018 r. przebywało 1,8 tys. wychowanków nad którymi sprawowano opiekę rodzicielską poprzez zaspokajanie ich niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych, religijnych. W skali roku liczba wychowanków zmniejszyła się o 10 osób. Zdecydowana większość podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych korzystała z placówek socjalizacyjnych – 1,3 tys. dzieci. W placówkach typu rodzinnego, umożliwiającego wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu przebywało 179 osób.

Na koniec 2018 r. udział dzieci do 18 roku życia w ogólnej liczbie wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniósł 89,8% (wobec 91,9% w 2017 r.), w tym najczęściej było dzieci w wieku 14-17 lat (40,5% ogółu wychowanków wobec 43,9% w 2017 r.). Wśród wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych było 145 dzieci niepełnosprawnych, 144 chorujących przewlekłe, 328 sierot lub półsierot, a tylko 5 małych matek, przed rokiem odpowiednio: 152, 135, 352 i 20.

Wykres 3. Struktura wychowanków do 18 roku życia, którzy ubyli z placówek opiekuńczo-wychowawczych według przyczyn w 2018 r.

W 2018 r. placówki opiekuńczo-wychowawcze opuściło 729 dzieci w wieku do 18 roku życia (mniej o 5,3% niż rok wcześniej) oraz 235 dzieci w wieku 18 lat i więcej (o 7,3% więcej niż w 2017 r.). Wśród osób niepełnoletnich, najczęstszą przyczyną, dla której podopieczni opuszczali placówki był powrót na stałe do rodziny naturalnej (325 dzieci), a w przypadku osób pełnoletnich – usamodzielnienie z powodu założenia własnej działalności (106 osób).

W woj. dolnośląskim najwięcej było placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego

Wśród wychowanków placówek najczęściej było dzieci w wieku 14-17 lat, stanowili oni 40,5% ogółu wychowanków

Najczęstszą przyczyną dla której osoby pełnoletnie opuszczały placówki było założenie własnej działalności i usamodzielnienie

Placówki wsparcia dziennego

W zakresie pomocy w opiece i wychowaniu dzieci z rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wsparcie udzielane jest przez placówki wsparcia dziennego. Niniejsze placówki m.in. organizują zajęcia: socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne, realizują indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprophylaktyczne, prowadzą terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię, zapewniają opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe oraz rozwój zainteresowań.

7,6%

Wskaźnik spadku liczby placówek wsparcia dziennego r/r

Według stanu w dniu 31 grudnia 2018 r. na terenie woj. dolnośląskiego działało 146 placówek wsparcia dziennego, tj. mniej niż przed rokiem o 7,6%. Dysponowały one 4,8 tys. miejsc, (czyli o 4,1% mniej niż w 2017 r.). W ciągu całego roku z placówek wsparcia dziennego skorzystało 5,9 tys. podopiecznych (tj. mniej o 3,4% niż przed rokiem).

W województwie dolnośląskim w końcu 2018 r. działało 146 placówek wsparcia dziennego. W stosunku do 2017 r. ich liczba zmniejszyła się o 12 jednostek. Najwięcej placówek tego typu zlokalizowanych było w powiecie wrocławskim (20), kłodzkim (18) i mieście Wrocławiu (16). Spośród wszystkich placówek wsparcia dziennego najwięcej odnotowano placówek typu opiekuńczego (122 wobec 132 w końcu 2017 r.), z których większość (2/3 z nich) to placówki pracujące 5 dni w tygodniu.

Do dyspozycji podopiecznych w końcu 2018 r. było 4,8 tys. miejsc (tj. mniej o 204 miejsca niż przed rokiem), z których 80,0% (w końcu 2017 r. – 84,5%) oferowały placówki opiekuńcze.

W 2018 r. z placówek wsparcia dziennego działających na terenie województwa dolnośląskiego skorzystało łącznie 5,9 tys. dzieci i młodzieży. W skali roku liczba wychowanków zmniejszyła się o 208 osób. Najliczniejszą grupę podopiecznych, podobnie jak w 2017 r. stanowili korzystający z placówek typu opiekuńczego. W 2018 r. udział wychowanków placówek opiekuńczych wynosił 77,4% ogółu korzystających i był niższy od notowanego w 2017 r. o 4,5 p.proc.

Podobnie, jak z placówek opiekuńczo-wychowawczych, tak i z placówek wsparcia dziennego korzystają osoby niepełnosprawne. Według stanu na koniec 2018 r. osoby posiadające orzeczenie o niepełnosprawności stanowiły 2,4% wszystkich korzystających z placówek (wobec 2,3% w końcu 2017 r.).

Podsumowanie

Jednym, z priorytetowych celów strategicznych ujętych w dokumencie „Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego 2020” jest cel 7 – włączenie społeczne i podnoszenie poziomu i jakości życia. Realizacja działań mających na celu budowanie zintegrowanego systemu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym czy rozwój kompetencji instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych to tylko wybrane aspekty pozwalające na osiągnięcie założonego w Strategii celu 7. By niniejsze cele zostały osiągnięte niezwykle ważna jest wnikliwa ocena sytuacji osób będących w trudnej sytuacji życiowej oraz instrumentów wspierających funkcje opiekuńcze i wychowawcze osób i rodzin w czasie trwania sytuacji kryzysowych.

W 2018 r. w woj. dolnośląskim w zakresie pomocy społecznej zaobserwowano, w relacji do 2017 r.:

- ✓ **spadek liczby rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz liczby osób, którym przyznano decyzją świadczenia,**
- ✓ **spadek liczby osób w rodzinach korzystających ze wsparcia z powodu ubóstwa, które było najczęstszym powodem z tytułu którego pobierano świadczenia z pomocy społecznej,**
- ✓ **wzrost liczby zakładów stacjonarnych pomocy społecznej wraz z liczbą ich mieszkańców i liczbą dostępnych miejsc,**
- ✓ **mniejszą liczbę osób oczekujących na umieszczenie w placówkach stacjonarnych pomocy społecznej,**
- ✓ **spadek liczby placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego wraz z liczbą ich wychowanków, przy jednoczesnym wzroście miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ale spadku miejsc w placówkach wsparcia dziennego.**

W 2018 r. liczba wychowanków placówek wsparcia dziennego w skali roku zmniejszyła się

Tablica 1. Wybrane dane statystyczne z zakresu pomocy społecznej według podregionów i powiatów w województwie dolnośląskim w 2018 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Placówki stacjonarne pomocy społecznej		Placówki opiekuńczo-wychowawcze		Placówki wsparcia dziennego	
	liczba jednostek	wychowankowie	liczba jednostek	wychowankowie	liczba jednostek	wychowankowie
	stan w dniu 31 XII					
Ogółem	115	8136	135	1800	146	5882
Podregion jeleniogórski	26	1608	24	379	31	1426
Powiaty:						
bolesławiecki	4	89	1	13	4	120
jaworski	1	184	5	63	1	35
jeleniogórski	7	409	2	47	5	133
kamiennogórski	2	151	1	13	3	295
lubański	2	106	3	40	4	299
lwówecki	2	160	1	14	4	231
zgorzelecki	5	330	-	-	2	23
złotoryjski	-	-	3	70	1	32
miasto Jelenia Góra	3	179	8	119	7	258
Podregion legnicko-głogowski	16	1109	17	238	15	1043
Powiaty:						
głogowski	4	190	4	69	6	88
górowski	2	92	-	-	1	20
legnicki	2	524	1	15	-	-
lubiński	2	52	7	70	-	-
połkowicki	1	16	-	-	2	109
miasto Legnica	5	235	5	84	6	826
Podregion wałbrzyski	35	2407	42	572	48	1430
Powiaty:						
dzierżoniowski	3	207	4	58	10	354
kłodzki	12	956	15	182	18	417
świdnicki	5	246	7	86	6	249
wałbrzyski	2	109	3	87	7	165
ząbkowicki	8	624	1	9	2	49
miasto Wałbrzych	5	265	12	150	5	196
Podregion wrocławski	16	1420	19	276	36	1079
Powiaty:						
milicki	2	274	2	28	1	40
oleśnicki	3	402	4	46	4	143
oławski	1	109	1	29	4	359
strzeliński	1	42	2	27	-	-
średzki	3	55	1	15	-	-
trzebnicki	2	273	1	31	4	103
wołowski	1	101	5	71	3	38
wrocławski	3	164	3	29	20	396
Podregion miasta Wrocław	22	1592	33	335	16	904

Opracowanie merytoryczne:
Dolnośląski Ośrodek Badań Regionalnych
Tel: +48 71 37 16 371
e-mail: A.ilczuk@stat.gov.pl

Rzeczoznawstwo:
Informatorium
Tel: +48 71 37 16 362, +48 71 37 16 320,
+48 71 37 16 314
e-mail: sekretariatwro@stat.gov.pl

 wroclaw.stat.gov.pl

 @WROCLAW_STAT

 @GlownyUrzadStatystyczny

Powiązane opracowania

[Rocznik statystyczny województwa dolnośląskiego 2018](#)

[Województwo dolnośląskie. Podregiony, powiaty, gminy 2018](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Bank Danych Lokalnych](#)

Ważniejsze pojęcia dostępne w słowniku

[Pomoc społeczna](#)

[Dom pomocy społecznej](#)

[Placówka opiekuńczo-wychowawcza](#)

[Placówka wsparcia dziennego](#)